

Museu d'Història de Barcelona. Balanç de l'any 2014

El Museu ha comptabilitzat en 973.034 el nombre d'usuaris als seus centres patrimonials, experimentant un augment per quart any consecutiu, què s'ha produït a la majoria de centres del MUHBA i especialment a la Casa del Guarda del Park Güell, on l'aplicació de nous criteris patrimonials de visita les han augmentat. A aquesta xifra cal afegir-hi encara els 302.419 visitants del Temple d'August i els 84.619 de l'espai museïtzat de Santa Caterina, que es computen a part.

Els visitants a les exposicions temporals han estat 164.509 i les activitats programades pel museu, sumant públic general, escolar i especialitzat, han aplegat 64.304 usuaris. Els 25 itineraris urbans que s'han ofert han estat seguits per 1.812 persones i les 12 visites comentades per 5.565 persones.

Aquests resultats són en bona mesura fruit de la col·laboració continuada del Museu amb institucions i agents de l'àmbit públic i privat i de l'aprofundiment i l'articulació del discurs museístic del MUHBA mitjançant una diversitat de formats expositius i explicatius que inclouen espais museïtzats, exposicions, visites, guies d'història urbana, models d'espai virtual, publicacions, jornades i debats.

Exposicions

Durant l'any 2014 164.509 persones han visitat les exposicions temporals que el MUHBA ha programat, cosa que suposa un increment del 25,44% de visitants en aquest format respecte l'any anterior. La commemoració del Tricentenari de 1714 ha caracteritzat en gran mesura la programació d'exposicions del MUHBA, que s'ha materialitzat en dues grans exposicions, amb punts de vista i escala del relat diametralment diferents, per bé que molt complementàries entre sí. Mentre que l'exposició **El Món de 1714** (inaugurada el 19 de desembre de 2013 i que ha estat en exhibició al Saló del Tinell durant nou mesos de 2014), feia una panoràmica del món al voltant de 1700 i abordava la Guerra de Successió des de l'òptica de la geopolítica europea i del seu eco mundial, l'opció de **Monestirs urbans en temps de guerra** (instal·lada a la capella de Santa Àgata entre el 16 de maig i el 14 de setembre, 32.550 visitants) era just la contrària: presentar la microhistòria de dues comunitats de monges que van viure el conflicte bèl·lic des de la primera línia, atès que els seus respectius monestirs estaven situats a tocar del baluard de Santa Clara i del de Sant Pere, escenaris claus del desenllaç final del setge de Barcelona.

Al recinte fabril de la Fabra i Coats, amb la col·laboració dels Amics de la Fabra, s'ha instal·lat de maig a octubre de 2014 la mostra **Fabra i Coats fa museu**, que abordava el trànsit dels objectes de la vida útil a la seva funció representativa com a peces de museu, amb la presentació de nombrosos objectes, documents escrits, gràfics i cinematogràfics seleccionats de la col·lecció de peces provinents de la fàbrica Fabra i Coats de Sant Andreu. La capella de Santa Àgata ha acollit, entre el 15 d'octubre de 2014 i el 11 de gener de 2015 l'exposició **Letònia: la lluita per la llibertat**, una de les cinc exposicions programades per l'ICUB en el marc de la commemoració del 25è aniversari de la caiguda del mur de Berlín.

Finalment, l'any 2014 ha estat també un any de continuïtats d'exposicions provinents d'anys anteriors, com per exemple **Salomó Ben Adret, el triomf d'una ortodòxia** (MUHBA el Call), **Laboratori MUHBA, col·leccionem la ciutat** (MUHBA Plaça del Rei) i **Perifèries urbanes, on la ciutat perdia el nom** (MUHBA Plaça del Rei). Globalment, i pel que fa al nombre de visitants, mereixen un esment especial els 92.526 visitants (dels quals 87.244 són de 2014) de l'exposició **El Món de 1714**, l'exposició temporal del MUHBA més visitada com a mínim en els darrers vuit anys.

Col·laboració MUHBA - B:SM

La col·laboració iniciada l'any 2013 s'ha reforçat enguany amb diferents iniciatives: la realització per part del MUHBA de totes les visites escolars guiades que es fan a la zona monumental del Park Güell, que han suposat un total de 6.954 alumnes; l'enviament de 4 newsletters sobre les activitats del museu adreçada als usuaris del registre **Gaudir+bcn**, i l'oferta als inscrits del registre **Gaudir+bcn** de l'itinerari gratuït **La primera balconada de Barcelona, la història de la ciutat des dels Tres Turons**. Una ruta, amb inici al Turó de la Rovira i final al viaducte de Vallcarca, que mostra com els episodis successius en la història de la ciutat han deixat la seva empremta en la primera balconada muntanyosa, la dels Tres Turons. L'han seguit 617 persones. D'altra banda, amb el cicle musical d'estiu al Park Güell i la presentació de la Guia *Parcs/BCN*, el MUHBA ha iniciat una programació específica a la Casa del Guarda i el recinte patrimonial del Park Güell.

Visites

S'ha mantingut el format de **visites guiades** a les exposicions i centres patrimonials del Museu, s'ha participat al **48h Open House de Barcelona**, realitzant visites comentades a la fàbrica Oliva Artés i al Refugi 307 del Poble-sec. Pel que fa al format dels itineraris urbans, com cada any el MUHBA n'ha programat de temàtiques i cronologia diversa. Destaquen tres noves propostes: l'itinerari **Barcelona i els indians. negocis d'ultramar i canvi urbà, 1835-1916**, que tracta sobre el llegat d'aquells emprenedors que van marxar a fer les amèriques i que, en tornar enriquits, invertiren part de la seva fortuna en la transformació de la ciutat, **La ruptura de 1714. Del Consell de Cent a l'ajuntament Borbònic**, amb motiu del tricentenari s'ha revisat el guió de l'itinerari de l'època moderna amb una ruta que posa de relleu les continuïtats i els canvis en la dinàmica urbana i en el govern de la ciutat del segle XVII i XVIII, tot situant l'impacte de la ruptura institucional després de 1714, i **Les muralles romanes. Història i recuperació monumental** que fa una lectura arqueològica d'un tram de la muralla romana i desxifra la complexitat arquitectònica d'aquest element patrimonial, fruit de la superposició d'estructures d'èpoques diferents.

Alhora, gràcies als estudiants en pràctiques i al voluntariat, ha estat possible de mantenir un programa de visites a la **Porta de Mar i termes de Barcino** i a l'espai **MUHBA Santa Caterina**.

Activitat escolar

Pel que fa als més joves, la proposta educativa **Interrogar Barcelona** ha permès articular l'activitat amb les escoles, des de l'educació infantil al batxillerat, amb 49 grans qüestions que relacionen els diferents espais patrimonials del Museu, l'espai urbà, la trajectòria històrica de Barcelona i el seu paper com a capital de Catalunya i ciutat d'Europa i que s'han concretat en

la participació de 31.116 alumnes, des de cycle infantil fins a secundària i 3.889 alumnes d'universitaris o de centres especialitzats.

Quant al **Projecte Educatiu Integrat** del Museu, destaca el projecte **Patrimonia'm**, projecte de treball cooperatiu entre les escoles i el MUHBA, que enguany s'ha vist incrementat amb la participació de dues noves escoles, de manera que en total hi ha participat 15 centres escolars de Barcelona, amb més de 700 nens i nenes de 10 a 15 anys. En els formats relacionats amb l'ús creatiu del temps lliure per als joves, cal destacar els **Tallers de Nadal** i el **Casal d'estiu**, que fan de la lectura de la ciutat una excel·lent eina per apropar els infants al patrimoni.

Actuació patrimonial

La línia de **consolidació i posada en valor del patrimoni arquitectònic i arqueològic** s'ha estat particularment intensa en tots els àmbits del MUHBA mitjançant diverses tasques de renovació museística: al **conjunt monumental de la Plaça del Rei**, on s'ha treballat per recuperar 310m² de jaciment arqueològic per a la visita pública, i a la **Domus d'Avinyó, 15**, amb l'objectiu de mostrar el seu ric conjunt de pintures, ambdues actuacions possibles gràcies al Pla Barcino.

Destaquen també els treballs desenvolupats per a la renovació museística de l'espai **MUHBA Call**; les importants obres de rehabilitació patrimonial i les tasques de reconceptualització del programa de **Vil·la Joana. Casa Verdaguer**; la consolidació de la **Sala de Calderes de la Fabra i Coats** per fer-la visitable; les obres d'adequació de la fàbrica **Oliva Artés** i els treballs de la **Casa de l'Aigua**, als Districtes de Sant Andreu i Nou Barris, així com la participació del museu en el projecte de posada en valor historicopatrimonial del **Castell de Torre Baró** impulsat pel Districte de Nou Barris, Hàbitat Urbà i el Consorci del Parc Natural de Collserola.

Cal esmentar, per últim, els treballs arqueològics i de restauració que s'han portat a terme a la segona fase d'arranjament del **Turó de la Rovira**, que a més d'incidir en la posada en valor de la balconada urbana dels Tres Turons, han significat la recuperació de tres espais excepcionals en la defensa antiaèria de la ciutat durant la Guerra Civil.

En totes aquestes actuacions ha destacat el **treball transversal** desenvolupat entre els diferents Departaments i Direccions del museu per tal de dur a terme els diferents projectes.

Col·leccions: Arxiu Arqueològic

La base de dades Museum Plus de l'Arxiu Arqueològic recull a final de 2014 un total de 9.411 unitats d'emmagatzemament, corresponents a 216 intervencions arqueològiques. Durant l'any s'han registrat 756 noves unitats d'emmagatzemament, corresponents a 47 intervencions a la ciutat. **El nombre d'unitats d'emmagatzemament registrades a Museum Plus durant el mateix any ha estat de 2612**, la qual cosa suposa una reducció significativa del dèficit d'unitats d'emmagatzemament pendents de registrar.

L'Arxiu Arqueològic ha mantingut la seva activitat habitual com a espai de tractament de materials arqueològics per part de les empreses que n'han de fer el lliurament. S'ha dut a terme una reordenació d'alguns dels seus espais i fons i s'han comptabilitzat **1.354 usuaris**.

Col·leccions: Col·lecció inventariada

El total de números de registre del museu assignats a final d'any és de 41.889. **El nombre de registres donats d'alta** durant l'any 2014 ha estat de **1703**. Entre els objectes incorporats enguany a les col·leccions del MUHBA convé destacar les **adquisicions realitzades per l'ICUB**, com ha estat la instal·lació de l'artista Fernando Prats "*Acció Defensa Passiva*"; la compra de

l'àlbum Buxeres, amb dibuixos originals, poemes i partitures manuscrites, que es preveu exposar a MUHBA Vil·la Joana, i el dipòsit temporal al museu de la moneda carolíngia adquirida per l'ICUB, el destí final de la qual serà el gabinet numismàtic del MNAC.

El material arqueològic més rellevant procedent de l'Arxiu Arqueològic, segueix sent la principal font de creixement de les col·leccions del MUHBA, que durant l'any **ha donat d'alta 464 objectes de procedència arqueològica**.

Així mateix, el projecte **Laboratori MUHBA, col·leccionem la ciutat**, orientat a reforçar la col·lecció contemporània, es consolida com una font important de creixement de les col·leccions amb noves aportacions i donacions entre les quals cal assenyalar el lliurament al museu de l'ensenyament modernista de l'Orfeó Barcelonès, acte que va ser acompanyat d'un concert; la donació per part del Dr. Manuel Sarró de dos quadres representant antigues tertúlies; els fons de l'empresa Vilumara i les noves aportacions dels Amics de la Fabra i Coats.

S'ha realitzat també un seguiment del tancament de nombroses botigues històriques i, malgrat les dificultats, s'ha intentat aconseguir testimonis materials i documentals com alguns elements puntuals dels magatzems "El Indio" del carrer del Carme. D'altra banda, s'han dut a terme treballs de renovació a l'apartat de col·leccions del web del Museu i per avançar en la seva consulta en línia.

Les **116 consultes relatives a les col·leccions del museu** han significat un augment sostingut respecte a les de l'any anterior, i s'han registrat **194 visites al Centre de Col·leccions** realitzades per professionals, investigadors, premsa i institucions.

Conservació i Restauració

Durant 2014 **s'han tractat un total de 62 objectes**, dels que destaquen de manera especial la **restauració de les pintures murals romanes de la Domus del carrer Avinyó**; el moble secretaire amb representacions de la guerra de la Independència; la pintura sobre taula *La batalla de Montjuïc*, i els models de guix per al Monument a Verdaguier del Passeig de Sant Joan dels germans Oslé, procedents de Vil·la Joana.

Quan a la restauració del patrimoni immoble, s'ha presentat a la Comissió de Patrimoni Ajuntament i Generalitat el Projecte ***Direcció de la restauració de les pintures murals de la capella de Sant Miquel***, en col·laboració amb el Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes; s'ha portat la direcció dels processos de conservació i restauració de les restes patrimonials del **Turó de la Rovira**; de les cales i els tractaments dels elements patrimonials posats a la llum durant les obres de **Vil·la Joana**, i s'ha fet el seguiment del tractament dels contraforts del Tinell. Paral·lelament s'han mantingut els programes de conservació preventiva dels jaciments i espais museïtzats del MUHBA i dels fons que hi són exposats, alhora que s'ha realitzat la preparació i el tractament dels objectes de les exposicions temporals i dels que s'exhibiran en el futur als nous espais del museu.

Patrimoni musical, literari i gastronòmic

La línia del Museu de **patrimonis musicals** s'ha materialitzat en la programació d'un seminari **El món dels oients. Música i cultura a la Barcelona dels segles XVI i XVII**, que es va clausurar amb un concert a la capella de Santa Àgata a càrrec de Música Reservada de Barcelona. S'han celebrat **dos cicles de concerts 30 minuts de música al museu**, mitjançant una fórmula de coproducció entre el MUHBA i la Fundació Mas i Mas. El primer, de febrer a juny, **Del barroc als nostres dies**, feia un repàs de l'evolució de la música des del segle XVIII fins avui dia i al qual

van assistir 2.928 persones, i el segon, celebrat a l'agost, amb el títol de **Música, guerra i pau a la Barcelona moderna i contemporània**, programava obres reflex de fets històrics i esdeveniments amb gran impacte social. Els assistents al cicle de concerts del mes d'agost va ser de 4.457 persones. S'ha editat un llibret amb el mateix títol. Relacionada amb l'exposició del Món de 1714 el mes de març es va programar un concert a càrrec de la Coral Càrmina i el conjunt de Música Antiga de l'ESMUC que portava per títol **L'esplendor del Barroc a Europa de Valls a Bach**. El grup Fònics 2.0 va interpretar **Músiques d'Europa dels segles XIX i XX**, a l'espai Josep Bota de la Fabra i Coats i **l'Orfeó Barcelonès** va oferir un concert amb motiu del seu 160è aniversari i del lliurament de la seva ensenya al MUHBA. També es van programar dues sessions dels **Vespres Musicals al Park Güell** dedicats als poetes Joan Vinyoli, Jacint Verdaguer i Salvador Espriu.

La línia del Museu de **patrimonis literaris** ha continuat treballant per definir la relació del nou projecte museogràfic de Vil·la Joana amb la perspectiva de la literatura de Barcelona, Catalunya i el món i ha realitzat el **V Seminari de Literatura i Ciutat**, dedicat enguany a **Barcelona i els seus corresponsals (1890 – 1960)**. La línia dels **patrimonis gastronòmics** ha continuat amb la comercialització i venda dels **productes d'època medieval i moderna** recuperats amb la col·laboració de la Universitat de Barcelona (Grup Taedium), la Fundació Alícia i Sosa Ingredients.

Recerca i formació

El **Centre de Recerca i Debat del MUHBA** desenvolupa la vessant de recerca, innovació i estudis en iniciatives del Museu a llarg termini, i en el terreny de la **investigació** ha continuat la col·laboració amb el Laboratori de Modelització Virtual de la Ciutat de la UPC, realitzant l'aixecament tridimensional mitjançant el sistema de núvol de punts de l'exposició *El Món de 1714*, alhora que ha iniciat treballs específics per al desenvolupament d'una sèrie de mapes georeferenciats de l'evolució urbana de la ciutat des dels seus orígens.

Al llarg del 2014 s'han realitzat **20 Diàlegs d'Història Urbana i Patrimoni** i **1 cicle de conferències** sobre *Barcelona, Catalunya i el sistema mundial del 1714* relacionat amb l'exposició *El Món de 1714*, així com **4 Jornades: L'Església a Catalunya i la guerra de Successió**, en col·laboració amb el Servei d'Arxius de la Federació Catalana de Monges Benedictines, amb motiu de l'exposició *Monestirs urbans en temps de guerra; Alimentar Barcelona. De la protecció a la regulació, 1820 – 1930*, en col·laboració amb l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona; *Perseguits i salvats: la fugida dels refugiats jueus durant la II Guerra Mundial a través dels Pirineus i Barcelona*, en col·laboració amb la Diputació de Barcelona, i *El Turó de la Rovira. Criteris d'intervenció i recuperació patrimonial d'un espai arqueològic de la Guerra Civil i de la postguerra*. S'han dut a terme **4 Seminaris**: l'esmentat *V Seminari de Literatura i Ciutat*; La recuperació de les pintures de la domus romana d'Avinyó, 15; *Música i política. La cort de Carles III i l'atracció de Barcelona a Europa, 1705 – 1713*, en col·laboració amb l'ICREA/CSIC, i *La regulació municipal de la vida urbana a Barcelona, segles XIV – XVI. Potencials i conflictes*.

La proposta formativa del MUHBA s'ha concretat en el **Postgrau en Intervenció i gestió del paisatge**, organitzat amb el departament de Geografia de la UAB i el **Postgraus Història intel·lectual de Barcelona i Història de l'uropeisme cultural**, organitzat pel MUHBA i la UB, alhora que s'ha continuat treballant amb l'Institut del Teatre de Barcelona preposar en marxa el **Postgrau Relat urbà. Narrativa i representació d'itineraris històrics**.

Publicacions

Com a resultat de la tasca de recerca i de la programació pública del Museu, s'han editat i presentat **8 noves publicacions**, entre les quals destaca ***Barcelona, una iconografia urbana de la transició. La donació Villuendas + Gómez***, i ***Barcelona, una capital del fil. Fabra i Coats i el seu model de gestió, 1903 – 1936***, que ha merescut el Premi Ciutat de Barcelona; les guies d'història urbana ***Parcs/BCN, 1871 – 1992*** i ***Rereguarda/BCN***; el 10è volum de ***Quarhis***, dedicat al jaciment arqueològic del Born i la recerca que s'hi vincula. També s'han publicat els Llibrets de Sala: ***Música, guerra i pau a la Barcelona moderna i contemporània***; ***Fabra & Coats fa museu***, i ***Monestirs urbans en temps de Guerra***.

Museu en xarxa

Cal posar de relleu l'important paper dels **Amics i amigues del MUHBA** i del **Cercle del MUHBA**, dos pilars decisius a l'hora d'impulsar i recolzar les iniciatives del Museu, així com de la **City History Museums and Research Network of Europe**. En l'àmbit de la **cooperació internacional impulsada per l'Ajuntament de Barcelona**, el MUHBA continua la seva col·laboració per a la proposta museogràfica de la sala de arquitectura i urbanisme del **Palacio Segundo Cabo** de L'Havana.

En aquesta **línia de treball del MUHBA amb institucions i agents de l'àmbit públic i privat** destaca la participació del MUHBA i el Museu Marés en el projecte **Estimul'Art: Història, Art i Alzheimer**, impulsat per la Fundació ACE-Institut Català de Neurociències Aplicades; en **l'homenatge a Martí de Riquer** organitzat per la Fundació Lluís Carulla, i en el col·loqui **1939. La repressió sobre els vençuts (el marc jurídic del terror franquista)**, realitzat per l'Associació Catalana d'Expressos polítics del franquisme, amb motiu del 75è aniversari de l'inici de la repressió i l'exili.

Aquesta tasca del museu com a mirall de la ciutat ha estat reconeguda per **l'Associació de Comerciants BarnaCentre**, que va atorgar al MUHBA el guardó especial Rosa de Plata en el marc de la 22ª edició dels premis de la Nit de Santa Eulàlia 2014.

Per últim cal esmentar la relació activa del Museu amb el Servei d'Arqueologia de Barcelona, a través del Pla Barcino, amb El Born Centre Cultural i amb el Reial Monestir de Santa Maria Pedralbes, així com la col·laboració amb els Centres d'Estudis d'història local de Barcelona, l'Associació d'Amics de la Fabra i Coats, la Fundació Amatller d'Art Hispànic, l'Arxiu Històric del Poble Nou, i la Fundació Museu historicosocial de la Maquinista Terrestre i Marítima i de la Macosa.